

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Op 6 juli 2023 heeft uw raad motie 23bb004883 "Speelplezier voor ieder kind, het creëren van prikkelarme speelruimtes in Rotterdamse speeltuinen" (N. Akhatab, Denk) aangenomen. In de motie wordt het college verzocht om:

- Een uitgebreid plan van aanpak te ontwikkelen voor het integreren van prikkelarme speelruimtes in de bestaande en toekomstige speeltuinen van de stad. Dit plan zou onder meer moeten omvatten: het creëren van rustige zones, het gebruik van duidelijke visuele signalen, de selectie en plaatsing van speeltoestellen, de integratie van natuurlijke barrières, het kiezen van geschikte bodembedekking, en het waarborgen van voldoende ruimte tussen speeltoestellen;
- Overleg en samenwerking te zoeken met lokale scholen, kinderpsychologen, ouders, en vooral de kinderen zelf, om ervoor te zorgen dat de gecreëerde ruimtes aansluiten bij de behoeften van kinderen die gevoelig zijn voor overprikkeling;
- Overweging te geven aan het gebruik van innovatieve en bewezen ontwerppraktijken uit andere steden en landen die succesvol prikkelarme speelruimtes hebben geïntegreerd;
- De raad tijdig te informeren over het ontwikkelde plan van aanpak, en periodiek updates te geven over de implementatie ervan.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Vanuit het coalitieakkoord 'Eén stad' wordt bewegen voor iedereen gestimuleerd: jong, oud en voor mensen met een beperking. De speeltuin is een aangewezen plek voor kinderen om te spelen en bewegen. Daarnaast is deze motie gelinkt aan onderstaande programma's en visie:

- Actieprogramma Speeltuinverenigingen
- Speelvisie "Kom op naar Buiten"
- Lokale Agenda Toegankelijkheid

Toelichting:

Inclusief spelen

Binnen de uitvoering van het programma speeltuinen (speeltuinverenigingen) en de inrichting van openbare speel- en sportvoorzieningen is bijzondere aandacht voor het thema inclusief spelen en het stimuleren van samen spelen door kinderen met en zonder beperking. De beperking kan lichamelijk zijn: motorisch, auditief, visueel of een chronische ziekte. Of de beperking kan mentaal zijn wat vaak niet zichtbaar is: verstandelijk en psychosociaal (bijv. autisme, psychische klachten). Prikkelarm spelen is onderdeel van de brede aanpak inclusief spelen. Rotterdam is aangesloten bij het landelijk SamenSpeelAkkoord en onderschrijft daarmee het belang van samen spelen door kinderen met en zonder een beperking.

Prikkelarme inrichting

Fysieke aanpassingen in een speeltuinvereniging vinden doorgaans plaats door middel van het vervangen van 1 of meerdere speeltoestellen. Hierbij wordt bekeken of indien nodig ook de inclusiviteit van het speeltoestel verbeterd kan worden.

Bij volledige herinrichting van een speeltuinvereniging wordt een proces van kinderopparticipatie doorlopen. Kinderen uit de wijk kunnen een voorkeur opgeven (bijvoorbeeld kiezen uit een aantal schetsontwerpen van speeltuinen zoals is gedaan bij speeltuinvereniging Hillesluis of Kralingen). Bij een dergelijke herinrichting van de speeltuinvereniging wordt bekeken of de speelruimtes kunnen worden opgedeeld in een aantal zones met behulp van barrières, waarbij ook gekeken wordt naar een wat rustiger gedeelte. Kanttekening hierbij is dat het volledig afzonderen van een speelruimte ongewenst is, aangezien over heel de speeltuin goed toezicht gehouden moet kunnen worden.

Openbare speel- en sportplekken worden zoals omschreven in de visie 'Kom op naar Buiten' bij einde levensduur geheel opnieuw ingericht. Bij deze vervanging spelen verblijf, vrije ruimte en variatie een grote rol. Om te zorgen voor voldoende variatie in uitstraling, doelgroep en speel- en sportwaarden in de wijk, worden plekken zoveel mogelijk per cluster in de wijk opgepakt. Ook voldoende vrije ruimte draagt bij aan een meer prikkelarme omgeving.

In december 2020 is het inspiratieboek 'Spelen en ontmoeten voor iedereen' uitgebracht, opgesteld door de clusters Stadsontwikkeling, Maatschappelijke Ontwikkeling en Stadsbeheer. In dit boek worden ontwerpprincipes voor een toegankelijke plek beschreven en wordt ingezet om onder meer landschapsonwerpers / speeltuinverenigingen bewust te maken van het belang van samenspelen en toegankelijkheid en hen inspireren om de ontwerpprincipes toe te passen. In het inspiratieboek staan meerdere doelgroepen centraal, een aantal ontwerpprincipes sluiten aan bij een prikkelarme openbare verblijfplek. Zoals een goede routing, een herkenbare padenstructuur en duidelijke entree. Een vierde ontwerpprincipe is zonering, waarbij rustige zone gecreëerd wordt voor rustiger spel (wilgenhut, snoezelplek). Daarnaast is er bij het ontwerpprincipe rust en beschutting specifiek aandacht voor het kiezen voor minder objecten, minder contrastrijk kleurgebruik of geluiden. Ook kan de aanwezigheid van beschutting bijdragen aan een prettig gevoel op de plek, zoals bijvoorbeeld speelhuisjes, wilgenhut, of bossages. Het effect van groen is stressverlagend, dit geldt zowel voor vlakgroen als bomen.

Deze rustigere plekken worden meestal aan de rand van de verblijfsplek gepositioneerd, afgelegen van onderdelen die aanleiding geven tot veel beweging of geluid. Ook het ontwerpprincipe afbakening is van belang, zowel voor speelzones, door bijvoorbeeld ondergronden of hoogteverschillen, of omheining van de plek door middel van een haag, plantvak of hekwerk. In de selectie van toestellen en het toepassen van verschillende speelwaardes, kan gekozen worden voor bijvoorbeeld meer zintuigelijke speelwaardes, zoals spelen met water, een zandtafel, een voelboom of fluisterpaden. Maar ook speelwaardes die vragen om rustiger spel, zoals speltafels of struinpaden.

Sociaal, vindbaar en activiteiten

Momenteel wordt op verschillende speeltuinverenigingen een pilot inclusieve speeltuinverenigingen uitgevoerd. Kinderen met een fysieke of mentale beperking worden toegeleid naar speeltuinverenigingen. De inzet wordt toegespitst op de fysieke en sociale toegankelijkheid, de vindbaarheid van de speeltuinvereniging en activiteiten die (samen) spelen stimuleren. Binnen de pilot is ook aandacht voor prikkelarm spelen.

In samenwerking met scholen en speciale zorginstellingen wordt kenbaar gemaakt dat samen spelen voor elk kind op de speeltuinvereniging mogelijk is. Er worden activiteiten gepland die het (samen) spelen stimuleren. De pilot wordt vanaf maart 2024 uitgerold over verschillende speeltuinverenigingen in Rotterdam, in samenwerking met de Stichting Buurt- en Speelwerk Rotterdam (BSW), SportMee en Stichting het Gehandicapte Kind (SGK). De uitkomsten van de pilot worden gedeeld met de speeltuinverenigingen. Op die manier willen we beheerders en vrijwilligers van speeltuinverenigingen kennis en tools bieden hoe kinderen met een beperking kunnen worden verwelkomd en zich prettig te laten voelen op een speeltuin.

Prikkelarm spelen

Speeltuinverenigingen kunnen prikkelarme momenten creëren in hun programmering, door bijvoorbeeld tijden in te stellen die speciaal voor deze groep kinderen is bedoeld. Speeltuinverenigingen bieden een veilige plek doordat de speeltuin is omheind met hekken en er een beheerder is die toezicht heeft. Vaak worden er aanvullend activiteiten georganiseerd voor leden of de buurt. In hun activiteiten of programmering kunnen speeltuinverenigingen inspelen op de behoefte van de groep kinderen die gevoelig is voor overprikkeling. Door bijvoorbeeld vóór openingstijd een uur eerder open te gaan, kunnen kinderen spelen zonder drukte en vele geluiden die overprikkeling triggeren. Deze manier van het creëren van prikkelarme momenten zijn eenvoudiger te realiseren dan fysieke aanpassingen van een speelruimte.

Natuurspeeltuinen kunnen ook een interessante plek zijn om prikkelarm te kunnen spelen. Rotterdam heeft een aantal natuurspeeltuinen die geen (of beperkte) traditionele speeltoestellen gebruiken, zoals een glijbaan of klimrek. Door de vele kleuren en geluiden van de traditionele speeltoestellen kunnen kinderen overprikkeld raken. Natuurspeeltuinen als de Speeldernis en speelpolder Bergse Vallei gebruiken de natuur om mee te spelen, zoals stenen, takken en water. Kinderen mogen zelf bepalen hoe het spel er uit ziet en worden uitgedaagd om alle zintuigen te gebruiken. Verschillende studies tonen aan dat een groene omgeving een gunstig effect heeft op mentaal welzijn en stress verlagend werken.

Innovatieve ontwerppraktijken

Bij de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA) is navraag gedaan over openbare prikkelarme speelruimtes in Nederland. In het land zijn verschillende initiatieven om voornamelijk prikkelarme openstellingen aan te bieden.

Er zijn kleinschalige en plaatselijke initiatieven, maar ook grootschalig, zoals bij musea en diertuinen. In veel gevallen zijn de parken en musea exclusief geopend, zodat een te grote drukte wordt vermeden en mensen met autisme een dag 'onder elkaar' kunnen zijn, samen met hun ouders, partner, begeleider of andere direct betrokkenen. Een ander voorbeeld is speeltuinvereniging de Gibraltar in Amsterdam met het project Klankenspel. Op een vast moment worden er activiteiten organiseren voor kinderen met een beperking en hun familieleden, zodat het dan niet te druk is. Gaandeweg worden daar steeds meer kinderen in de buurt bij uitgenodigd, om het samenspelen te stimuleren.

In een aantal speciaal onderwijs scholen van Rotterdam zijn er prikkelarme gymzalen ontworpen, bijvoorbeeld op de scholen De Piloot en De Archipel. De wanden en de vloer van de gymzaal zijn extra geluidsarm. Ook is het kleurgebruik rustiger, en de inrichting van de patronen van de lijnen op de vloer (voor spelen als basketbal) aangepast op wat het beste past bij de school.

Daarnaast zijn er 'akoestisch stoelen' die omgevingsprikkelarm reduceren. Dit zijn grote coconachtige stoelen die een veilig en geborgen gevoel geven, doordat de stoel zich als een cocon om je heen vormt en gedeeltelijk afschermt van de omgeving. Op deze manier kan een kind bijkomen en ontspannen. De stoel wordt al ingezet in het onderwijs en kan mogelijk ook gebruikt worden bij speeltuinverenigingen. We zullen de ervaringen die zijn opgedaan met de ontwerp практиjken meenemen en toepassen in de pilot inclusieve speeltuinverenigingen waar mogelijk.

Conclusie

Er is volop aandacht voor toegankelijkheid van speelterreinen. Het inspiratieboek 'Spelen en ontmoeten voor iedereen' biedt ontwerpprincipes voor toegankelijke speelplekken die ook voor prikkelarm spelen kunnen worden gebruikt. Met verschillende speeltuinverenigingen werken wij aan een pilot inclusief spelen. Wij gaan binnen de pilot de aandacht voor prikkelarm spelen als apart onderdeel opnemen. Belangrijke stappen hierin zijn aparte uren van openstelling voor prikkelarm spelen en het creëren van rustige zones bij herinrichting van speeltuinen. Wij zullen aan de hand van de eerste ervaringen met de pilot een plan van aanpak voor de verdere uitwerking opnemen in de voortgangsrapportages in de LAT (Lokale Agenda Toegankelijkheid) van Rotterdam Onbeperkt. Wij stellen voor de motie af te doen.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Niet van toepassing. De werkzaamheden worden uitgevoerd binnen de bestaande budgetten.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans, l.s.

De burgemeester,

A. Aboutaleb